

SISÄLLYSLUETTELO

1.	YHTEENVETO	2
2.	RODUN TAUSTA	2
3.	JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	4
4.	NYKYTILANNE	5
4.1	Populaation koko ja rakenne	5
4.2	Jalostuspohja ja siitosmateriaali	9
4.3	Luonne ja käyttöominaisuudet	15
4.4	Terveys	16
4.4.1	PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	17
4.4.2	PEVISA-ohjelma	18
4.4.3	Muut Suomessa rodulla todetut sairaudet	19
4.4.4	Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista	19
4.5	Ulkomuoto	19
5.	YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	20
6.	JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIA	21
6.1	Visio	21
6.2	Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteet	21
6.2.1	Yleiset tavoitteet	21
6.2.2	Geenipohja	22
6.2.3	Koiran terveys	22
6.2.4	Ulkomuoto	22
6.2.5	Luonne	22
6.2.6	Käyttöominaisuudet	23
6.2.7	Muuta	23
6.3	Rotua harrastavan yhdistyksen strategia	23
6.3.1	Geenipohja	23
6.3.2	Luonne	23
6.3.3	Käyttöominaisuudet	25
6.3.4	Terveys	25
6.3.5	Ulkomuoto	25
6.4	Uhat ja mahdollisuudet	26
6.5	Varautuminen ongelmiin	27
6.6	Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi	28
6.6.1	Jalostusneuvonta	28
6.6.2	Jalostusneuvojan tehtävät	28
6.6.3	Jalostuskoiralle asetettavat suositukset ja vaatimukset	28
6.6.4	Uroksen omistajan vastuu	29
6.6.5	Näyttelysuositus/ulkomuodon arviointi	29
6.6.6	Koiran kauppa ja kasvattajan vastuu	29
6.6.7	Toimintasuunnitelma ja toteuttamisaikataulu JTO:n voimassaolokaudelle	30
7.	TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA	30
8.	LÄHTEET	31
9.	LIITTEET	32

1. YHTEENVETO

Jalostuksen tavoiteohjelman päätarkoituksena on ohjata rodun jalostusta toivottuun suuntaan. Tärkeysjärjestyksessä tavoitteemme rodun kehittämiseksi ovat seuraavat: Geenipohjan laajentaminen, tasapainoisen luonteen ja käyttöominaisuuksien säilyttäminen, terveys ja ulkomuoto.

Tavoiteohjelma toimii samalla myös rotuesittelynä, koska siihen on kerätty kattavaa tietoa rodusta, sen historiasta, ongelmista ja kehityskohteista. Ohjelman tavoitteena on koota yhteen kaikki oleellinen tieto rodusta, jotta rodun kehitys, kasvatustyö sekä jalostus Suomessa jatkuisivat parhaalla mahdollisella tavalla. Ulkomuodolliset ja terveydelliset suositukset sekä luonteen vaatimukset tähtäävät siihen, että rotu säilyisi käyttöominaisuuksiltaan tarkoitukseensa sopivana laumanvartijana.

Tavoitteena on rodunomainen, vartioivan käyttäytymisen omaava sosiaalinen koira, jolla pyritään ylläpitämään alkuperäisiä työskentelyominaisuuksia. Sen tulee olla terverakenteinen, ei raskas vaan kevyesti ja joustavasti liikkuva. Luonteeltaan m-a:n tulee olla rauhallinen ja harkitsevainen. M-a on äärimmäisen hyvän muistin omaava koira, joka oppii asiat nopeasti. Se on erittäin luotettava kumppani kotiin maaseudulle sekä alueiden ja varsinkin eläinlaumojen kuten lampaiden vartijaksi. Hyvin sosiaalistettuina koirat toimivat rauhallisesti alueensa ulkopuolella omistajansa kanssa.

Rotu on rohkea, valpas sekä perhettään/laumaansa kohtaan uskollinen. Maremmano-abruzzese on laumassa (perhe, eläinlauma) viihtyvä koira, joka seuralaisenakin toimii vahtina. Se ei vartioimiskäyttäytymisensä vuoksi sovellu kerros-/rivitalolähiöön, vaan tarvitsee eläinlauman tai alueen (omakotitalon piha/maatila) l. reviiirin vartioitavakseen. Näin saadaan turvattua sopivat olosuhteet rodulle ja minimoitua stressistä aiheutuvia ongelmia.

Pentueet, jotka ovat tavoiteohjelman mukaisia, saavat rotuyhdistyksen tuen. Rodun terveystietoja sekä näyttely- että tutkimustuloksia on alusta alkaen kerätty seuran toimesta. Tiedot ovat kasvattajien käytettävissä jalostusta varten ja niitä julkaistaan myös seuran lehdessä.

2. RODUN TAUSTA

Kansainvaellusten aikoihin laumanvartijoiksi sopivia koiria levisi paimentolaisten mukana Välimeren maihin. Marcus Terentius Varro kuvailee maataloutta käsittelevässä kirjassaan *Res rusticae* 50 vuotta eKr. tarkasti valkoista karjavahtia, joka olemukseltaan muistuttaa tämän päivän maremmano-abruzzesea. Varro sijoitti nämä vahdit Italiaan, Espanjaan ja Kreikkaan, sekä kuvaa tarkasti koirien työskentelytavan.

Keskiajalta löytyy todisteita tyypiltään vakiintuneesta maremmano-abruzzesesta kirkkojen maalauksista ja veistoksista. Rotu on siis vanha vahtikoirarotu jo antiikin ajoilta alkaen. Sen luonne ja ulkomuoto ovat vuosituhansien aikana muotoutuneet itsenäiseen, vaihtelevissa luonnon olosuhteissa tapahtuvaan työhön, jossa vaara uhkaa petoeläimen tai ihmisvarkaiden taholta. Maremmano-abruzzeset ovat aina liittyneet Italian lammastalouden kehitykseen. Lampaiden siirtäminen Apulian tasangoilta Abruzzon vuoristoon kesälaitumille tapahtui vuosisatojen ajan samoja vuoristoreittejä (tratturi) pitkin paimenten ja koirien avulla. Nykyään pidemmät matkat lampaat ja koirat siirretään kuorma-autoilla, mutta lyhyemmät valetaan lauman kanssa laitumelta toiselle kuten ennenkin.

Italiassa lampaat ovat tiiviisti yhtenä laumana laiduntavaa rotua. M-a:n tehtävänä on suojata laumaa edestä, sivulta ja takaa. Jos uuhi jää synnyttämään, yksi koirista jää turvaksi, kunnes emä ja karitsa lähtevät liikkeelle. Laumoja siirrettäessä myös paimentavia koiria on apuna. 400 - 500 päistä lammaslaumaa vartioi yleensä neljästä kuuteen koiraa, toki niitä saattaa olla useampiakin. Koirat ovat eläneet koko ikänsä lampaiden kanssa, eivätkä jätä lampaita vaikka paimen poistuisikin lauman luota. Sosiaalistuminen lampaisiin on vahvempi kuin ihmisiin.

Tänä päivänä maremmano-abruzzesea arvostetaan suuresti eläinlaumojen vartijana, sillä vartioimattomat laumat ovat oivaa saalista petoeläimille ja villiintyneille koirille, jotka ovat edelleen uhkana Abruzzon vuoristoseuduilla.

Rotu on noussut avainasemaan myös Italian susien suojelussa. Maailman Luonnon Säätiö WWF:llä on ohjelma m-a:n kasvattamiseksi taas paimenten käyttöön Italiassa. Susia joutuu vuosittain laittomasti tapetuksi, koska ne ovat vaaraksi lampaankasvatukselle ja muiden kotieläinten pidolle. Suojelun ansiosta sekä susi- että karhukanta ovat jälleen voimistuneet. Koirien suojellessa laumoja pedot joutuvat hakemaan ravintonsa muualta.

Laumaa vartioidessaan m-a välttää joutumasta fyysiseen taisteluun suden kanssa. Tärkein työskentelytapa on itse asiassa se, että koirat ovat läsnä. Mikäli susi uhkaa laumaa, koirat varoittavat haukkumalla. Ne voivat myös muulla tavoin kiinnittää suden huomiota pois lampaista häiriten näin niiden saalistusta.

Eriytymistä kennel- ja työkoiriksi ei ole päässyt tapahtumaan, koska kasvattajia on kannustettu pitämään yllä rodun alkuperäisiä työskentelyominaisuuksia. Jotta rotu säilyisi terveenä ja elinvoimaisena sekä hyväluonteisena, kantaa vahvistetaan ottamalla säännöllisesti paimenten koiria jalostusmateriaaliksi. Italialaisissa työkoirissa luonne on aina ulkomuotoa tärkeämpi, mikä ei tarkoita sitä, etteivätkö paimenet arvostaisi myös hyväntyyppisiä työkoiria. Koirat työskentelevät lammasvahteina, sekä alueiden ja omaisuuden suojelijoina. Rotua käytetään myös eri maissa esim. siipikarjan, nautaeläinten ja laamojen vartijana. Oman perheen keskuudessa ja omistajan seurassa myös muualla m-a on rauhallinen, uskollinen ja turvallinen seuralainen.

Suomeen ensimmäinen maremmano-abruzzese tuli vuonna 1978.

Rodun nimen historiasta

Italiassa rodun rekisteröinti lisääntyi 1940-luvulla, kun näyttelyt alkoivat yleistyä. Koiria rekisteröitiin kahteen eri rekisteriin kotiseutunsa mukaan. Maremman seuduilta rekisteröitiin rikkaiden maanomistajien koiria maremmanoina ja Abruzzon paimenten koirat rekisteröitiin abruzzeseina.

Ulkomuototuomari professori Giuseppe Solaro sai Italian Kennelliitolta (E.N.C.I) tehtäväkseen selvittää koirien alkuperän sekä sen, oliko kysymyksessä yksi vai kaksi eri rotua. Selvityksensä perusteella professori Solaro laati vuonna 1924 ensimmäisen rotumääritelmän, jonka ihanteeseen molemmat alkuperätyypit sopivat. Hän päätyi lopputulokseen, jonka mukaan koirat olivat aina sekoittuneet toisiinsa kesä- ja talvilaitumia vaihdettaessa. Rodun nimeksi päätettiin vuonna 1953 ottaa Cane da Pastore Maremmano e Abruzzese eli lyhyemmin maremmano-abruzzese.

Rotu levisi Englannin kautta maremma sheepdog – nimellä Skandinaviaan 1970-luvulla. Politikointi rodun nimellä ei suinkaan loppunut. 1980-luvulla Abruzzon alueen asukkaat alkoivat entistä voimakkaammin protestoida sitä vastaan, että rotua muissa maissa aivan liian usein ja virheellisesti kutsuttiin maremmaksi tai maremmanoksi. Nimikiista eteni 1980-luvun lopulla jo

siihen pisteeseen, että E.N.C.I:ltä pyydettiin selvitystä, oliko tarvetta tunnustaa kahden eri rodun olemassaolo. E.N.C.I ei nähnyt tarvetta rodun jakamiseen ja niinpä rodun nimi on yhä edelleen maremmano-abruzzese.

Italian rotujärjestö otti tämän jälkeen yhteyttä eri maiden rotujärjestöihin ja pyysi niitä huomioimaan rodun oikean virallisen nimen. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry halusi tukea Italian rotujärjestön pyrkimystä pitää rotu yhtenäisenä ja teki syksyllä 1993 esityksen Suomen Kennelliitto ry:lle (SKL) rodun nimen muuttamisesta maremmano-abruzzeseksi. Lyhennyksenä voidaan käyttää m-a. Muualla maailmassa rodusta käytetään useasti lyhennettä PMA (Pastore Maremmano-Abruzzese)

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry perustettiin 9.6.1990 Mynämäellä ja merkittiin yhdistysrekisteriin 18.11.1992. Italian rotujärjestö ”Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese” vetosi eri maiden rotuyhdistyksiin ja pyysi heitä käyttämään yhdistyksiensä nimissä rodun oikeaa nimeä, maremmano-abruzzese. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry otti nimikysymyksen huomioon jo perustamiskokouksessaan.

Maremmano-abruzzese on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu. Yhdistyksemme on ollut Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys vuodesta 1997 sekä Suomen Kennelliitto ry:n ja Varsinais-Suomen kennelpiirin jäsen. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry on ollut Suomen Kennelliiton hyväksymä rotua harrastava yhdistys 16.8.2001 lähtien.

Jäsenmäärä

Varsinaisia jäseniä oli vuonna 2005 43, joista 11 oli kasvattajan liittämiä pennunostajia. Muut jäsenet: perhejäseniä 4 , ainajäseniä 1 ja kunniajäseniä 2 .

Yhdistyksen toiminta

Seuran toiminta kattaa koko maan. Seura järjestää vuosittain kesä- ja talvitapaamisia sekä julkaisee TURVAKARRI-jäsenlehteä kaksi kertaa vuodessa. Vuosittaisten tapaamisten yhteydessä on järjestetty epävirallisia näyttelyitä sekä jalostustarkastuksia. Seuralla on myös omat kotisivut (<http://www.maremmano-abruzzese.fi/>) sekä pentuvälitys seuran jäsenkasvattajille. Seuran rotuesitettä on jaettu SSKY:n sekä jäsenistön toimesta. Vuonna 2003 yhdistys teki tutustumismatkan Italiaan tapaamaan paikallisia kasvattajia sekä heidän koiriaan.

Jalostusasiat

Yhdistyksen jalostusasioista huolehtii SKL–FKK:n koulutuksen käynyt jalostusneuvoja. Hän taltioi koirakannan sukutaulut, terveystiedot, näyttelytulokset ja arvotittelit, tuonnit, viennit, pentueet ym. tiedot. Nämä tiedot toimitetaan myös jäsenlehteen julkaistaviksi.

Yhdistys järjestää jalostustarkastuksia 3 - 5 vuoden välein ja kutsuu tarkastajaksi rodun erikoispiirteet hallitsevan asiantuntijan. Viimeksi jalostustarkastus pidettiin vuonna 2004, jolloin tarkastajana toimi rodun pitkäaikainen kasvattaja ja asiantuntija Bo Wisfelt (kennel Pastore) Ruotsista.

Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja kollegio

Yhdistys on osallistunut tuomareille tarkoitettuun rodun erikoiskoulutukseen vuosina 1994 ja 2003. **Seuraava koulutus on suunniteltu syksyksi 2006.**

Yhteistyö muiden maiden kanssa

Tähän asti olemme tehneet yhteistyötä pääasiassa ruotsalaisten sekä italialaisten kasvattajien kanssa. Yhteistyö on alkamassa myös saksalaisten rodun harrastajien kanssa.

4. NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne

Ensimmäinen maremmano-abruzzese tuli Suomeen v. 1978. Kasvatustoiminta alkoi vuonna 1988, kun ensimmäinen pentue syntyi Ahvenanmaalla. Kasvattajina olivat Viveca ja Volmar Widberg, kennel Mazzarella.

Vuosina 1988–2005 Suomessa on syntynyt 31 pentuetta (183 pentua). Suomessa on rekisteröity yhteensä 226 maremmano-abruzzesea. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (1996–2005) on syntynyt 15 pentuetta. Niissä on ollut yhteensä 95 pentua, joista 48 urosta ja 47 narttua.

REKISTERÖINNIT 1981 – 2005

(Suomen Kennelliiton Koira.Net ja seuran omat tiedot)

Vuosi	Rekisteröinnit kpl	Pentueita synt.	Urokset kpl	Nartut kpl	Kasvattajia .	Tuonnit yhteensä	Tuonti urokset	Tuonti nartut
1981	1	-	-	-	-	1	-	1
1984	-					-	-	-
1985	2	-	-	-	-	2	1	1
1986	2	-	-	-	-	2	1	1
1987	4	-	-	-	-	4	3	1
1988	10	1	2	5	1	3	2	1
1989	3	-	-	-	-	3	2	1
1990	18	3	7	8	2	3	2	1
1991	24	3	12	10	4	2	2	-
1992	9	2	1	7	2	1	-	1
1993	14	2	5	7	2	2	1	1
1994	5	1	2	2	1	1	1	-
1995	20	4	7	12	3	1	-	1
1996	10	1	6	4	1	-	-	-
1997	7	1	3	2	1	2	1	1
1998	5	1	1	4	1	-	-	-
1999	3	-	-	-	-	3	1	2
2000	8	-	2	4	2	2	1	1
2001	19	5	5	10	3	4	2	2
2002	19	1	9	7	3	3	-	3
2003	22	3	12	7	3	3	1	2
2004	3	1	2	1	1	-	-	-
2005	18	2	8	9	2	1	1	-
yht.	226	31	84	99		43	22	21

Tähän mennessä rekisteröidyistä koirista on alle 7-vuotiaita 92 kpl, jotka ovat ikänsä puolesta mahdollisia jalostuskäyttöön. Loput 134 kpl:ta ovat siis suurimmaksi osaksi jalostuskäytön ulkopuolella. Jotta jalostuksessa voitaisiin saavuttaa pysyvää edistystä, olisi oltava vähintään 100 eläintä. Uroksia olisi oltava vähintään 20 ja loput naaraita, siis 20 lisääntyvää koiraparia. Tätä pienemmässä kannassa geneettinen monimuotoisuus ei säily ja perinnöllisten sairauksien ja vikojen leviämisen vaara kasvaa hyvin suureksi. Näin ollen olisi jalostuksessa pidettävä tietoisesti mukana mahdollisimman monta eri yksilöä.

Tuonnit

Vuosina 1981–2005 on Suomeen tuotu kaikkiaan 43 koiraa.

Koiria on tuotu seuraavista maista: Italiasta 30, Ruotsista 7, Norjasta 1 ja Englannista 1. Viimeisen viiden vuoden aikana (2001–2005) on tuotu 12 koiraa, joista uroksia on ollut 5 ja narttuja 7. Myös Saksasta on tuotu koiria (eivät näy tilastossa).

Tyypiltään eri kasvattajien koirat eroavat toisistaan, mutta mahtuvat hyvin rotumääritelmän rajoihin. Useat paimenet arvostavat kauniita rotumääritelmän mukaisia yksilöitä ja pyrkivät kasvattamaan myös kauniita työkoiria. Tärkein ominaisuus heille on kuitenkin koirien työkyky ja luonne. Niinpä ulkomuodollisesti hyvin erilaiset, jopa rotumääritelmän mukaan tarkasteltuna väärän tyyppiset koirat, pääsevät jatkamaan sukua. Suomeen on tuotu Italiasta viime vuosina myös aktiivisessa työkäytössä olevien koirien jälkeläisiä.

Kennelkasvattajat pyrkivät myös kasvattamaan hyväluonteisia koiria. Paimeniin verrattuna tämän lisäksi he kiinnittävät suurempaa huomiota koirien yhteneväiseen ulkomuotoon, pigmenttiin, turkkiin ja ilmeeseen.

Tuonnit eri maista ovat jakautuneet seuraavasti.

Kennelnimi Kasvattajan nimi	1980- luku	1990- luku	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Yht.
Italia									
”Di Selvaspina” Albrigo Anna		2			1				3
Di Bastiano Alfredo								1	1
Bonassi Domenico		1							1
Dalseno Mario		1							1
”Della Rossera” Facchinetti Mario		2							2
”Delle Nuovole Bianche” Ferro Peola Silvana		1							1
Galano Enzo						1*			1
Iannella Bruno						1			1
Di Michele Sirio				1					1
Molinelli Agostino					1				1
Patienza Sergio				1	1				2
Rainaldi Giancarlo				2		2		1*	5
Delle Grandes Murailles Simondetti Franca		4							4
”Di Jacopone Da Todi” Simoni Franco		2	1						3
”Del Melarancio” Stramacci Silvio			1						1
Ruotsi									
”Maremmano” Hammond Arthur	11	1							12
Helling-Rispoli Pia		1							1
Persson Gösta	1								1
Sjöstrand Lisbeth	1								1
”Pastore” Wisfelt Marita & Bo		1							1
Zetterberg Irene	1								1
Norja									
Lone Aase-Marian	1								1

*merkittyjä koiria ei ole rekisteröity Suomeen

Kanta muissa maissa

Italia: 14000 rekisteröityä maremmano-abruzzesea. Näiden lisäksi rekisteröimättömiä työkoiria on n. 3000. Tämä arvio saattaa kuitenkin olla liian alhainen, koska tietoja syntyneistä rekisteröimättömistä pentueista ei tarvitse ilmoittaa minnekään. Italian rotuyhdistyksellä on siten vaikeuksia arvioida rodun kokonaismäärää. Koirien käyttö työkoirina on taas lisääntynyt. Koiria pidetään myös pelkästään sen takia, että ne kuuluvat italialaiseen elämäntapaan.

Ruotsi: 90 - 100 koira. Ensimmäiset koirat tulivat 1970 Englannista, mutta varsinainen kasvatustyö alkoi 1980-luvun alussa, jolloin rotuun Englannissa perehtynyt majuri Arthur Hammond muutti Ruotsiin ja aloitti kasvatustyön kennelnimellä Maremmano. Tämä nyt jo edesmennyt asiantuntija oli perustamassa myös Suomen Maremmano-Abruzzese Seuraa v.1990 Mynämäellä. Hänen avustuksellaan saimme myös koiria Italiasta, niin ikään edesmenneeltä Franca

Simondettilta delle Grandes Murailles – kennelistä. Rodun Suomen koirakannan alkuajan kehityksessä ja rotutietoudessamme Arthur Hammondilla oli merkittävä osuus.

Tanska: Tanskan Kennelklubin tilastojen mukaan vuoden 2004 aikana ei rekisteröity yhtään m-a:ta. Rotua ei myöskään mainita DKK:n rotulistauksissa.

Norja: Norjan Kennelklubi NKK on viimeksi rekisteröinyt m-a:n vuonna 1995. Norjassa on kuitenkin laumanvartijoina 4 - 6 rekisteröimätöntä työkoiraa. Nämä ovat Italiasta 1990-luvun loppupuolella tuodun kantavan työkoiranartun jälkeläisiä. Syksyllä 2005 Norjaan syntyi ensimmäinen rekisteröintikelpoinen pentue kymmeneen vuoteen.

Australia: Vuosien 1986 - 2004 aikana Australiassa on rekisteröity 3247 m-a:ta. Rekisteröimättömiä työkoiria on tämän lisäksi n. 1000. Koirakanta perustuu suurelta osin Englannin tuonteihin. Kantakoiria on vajaa parikymmentä, joten rotu on siellä geneettisesti hyvin kapealla pohjalla. Viime vuosina Italiasta on tuotu lisää koiria. Tilannetta hankaloittaa maan kaukainen sijainti ja tiukat tuonti- ja karanteeniehtot. Tiedot on poimittu Australian Kennelklubin sivuilta.

USA: Nykyinen kanta on n. 700 koiraa. Suurin osa on rekisteröimättömiä työkoiria ja osa kuuluu UKC:n rekisteriin, jota SKL-FKK ei hyväksy. Ray Coppingerin Livestock Guardian Projectin yhteydessä 1970-luvulla maahan tuotiin Italiasta aikuisia työkoiria sekä työkoirien jälkeläisiä. M-a osoittautui ominaisuuksiltaan niin erinomaiseksi, että rodun hankinta lisääntyi. Etenkin karhut ja kojootit uhkaavat kotieläimiä USA:ssa.

Englanti: n. 200 - 300 koiraa. Ensimmäinen yksilö tuotiin 1930-luvulla Italiasta ja alussa rodun kehitys oli hyvin hidasta. Vuonna 1976 maahan tuotiin kaksi kantavaa narttua Italiasta ja näistä uusista yksilöistä alkoi kasvatustyön elpyminen. Pienen nousun jälkeen kasvatusta kuitenkin taas hiipui ja pentuja on viimeisen 5 - 6 vuoden aikana rekisteröity vuosittain hyvin vaihtelevasti. Kanta on näin vähentynyt 500–600 koirasta iäkkäiden koirien kuoltua. Viime vuosien aikana Italiasta on kuitenkin tullut lisää koiria ja rodun harrastajat toivovat kasvatusta taas elpyvän. Tiukat karanteenimääräykset ovat rajoittaneet rodun kasvatustyötä ja geneettisen kannan laajentumista.

Saksa

Saksan Maremmano-Abruzzese Clubin tiedon mukaan Saksassa on noin 200–300 koiraa, jotka on suurimmaksi osaksi tuotu Italiasta.

Hollanti

Ensimmäiset m-a:t on tuotu Hollantiin vuonna 1950. Ensimmäinen pentue rekisteröitiin Hollantiin vuonna 1963. Vuodesta 1947 vuoteen 2005 on Hollannissa syntynyt 283 pentua, joista 141 narttua ja 142 urosta. Pentueiden kokonaismäärä samana aikana on 45 kpl:ta 18 eri kasvattajalta. Jalostukseen käytettyjä narttuja on ollut 26 ja uroksia 24. Pentueiden keskikoko on ollut tänä aikana 6,3 pentua/pentue.

4.2. Jalostuspohja ja siitosmateriaali

Vuosina 1988 - 2005 Suomessa on syntynyt 31 pentuetta, joissa vanhempina on käytetty 20 eri urosta ja 23 narttua. Näistä yhdeksää urosta on käytetty kaksi kertaa ja yhtätoista kerran. Nartuista neljää on käytetty kaksi kertaa, seitsemäätoista kerran ja yhtä narttua kolmesti. Jalostusmateriaalimme on erittäin pieni. Vuosien saatossa muutama vanha sukulinja on kokonaan poistunut kannastamme. Sopivien yhdistelmien löytyminen Suomen koirakannasta on tällä hetkellä hyvin vaikeaa. Hyvien tuontikoirien hankkiminen ei ole helppoa, mutta se olisi välttämätöntä jalostusmateriaalin lisäämiseksi.

Seuraaviin taulukoihin on kerätty viimeisten 10 vuoden aikana jalostukseen käytetyt koirat, urokset ja nartut erikseen, sekä niiden jälkeläisten osuus prosentteina kyseisen ajanjaksona rekisteröidyistä koirista ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa ja neljännessä sukupolvessa.

Jalostukseen käytetyt koirat v.1995-2005 ja niiden jälkeläisten määrä %

Yhden koiran liikkäytöksi voidaan lukea yli 10% osuudet kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5% osuudet sukupolvea kohden eli noin neljänä peräkkäisenä vuonna syntyneistä.

Käytetyt urokset vuosina 1995-2005 (synt.vuosi + maa)	Pentueita kpl	1.Jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	2. sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	3.sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	4. sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta
Caramello delle Grandes Murailles (s. 1992 Italia)	2	(3/2, 4/2) = 11 9,57 %	29 25,23 %	32 27,84 %	8 6,96 %
Giramondo (s. 1993 Italia)	1	(1/5) = 6 5,22 %	0	0	0
Gustavo di Jacopone da Todi (s. 1998 Italia)	2	(2/1, 3/1) = 7 6,09 %	6 5,22 %	0	0
Helgborg Asso (s. 2001 Suomi)	1	(4/2) = 6 5,22 %	0	0	0
Juppsguard Arturo (s. 2003 Suomi)	1	(5/3) = 8 6,96 %	0	0	0
Juppsguard Granantiere (s. 1997 Suomi)	1	(2/4) = 6 5,22 %	0	0	0
Lamberto delle Nuvole Bianche (s. 1991 Italia)	1	(2/5) = 7 6,09 %	0	0	0
Leone (s. 2003 Italia)	1	(3/6) = 9 7,83 %	0	0	0
Mazzarella Amadeus (s. 1988 Suomi)	1	(6/4) = 10 8,7 %	0	0	0
Pikkutalli Alibaba (s. 1999 Suomi)	2	(4/2, 2/1) = 9 7,83 %	0	0	0
Rosso di Sera di Selvaspina (s. 1996 Italia)	2	(1/4, 0/6) = 11 9,57 %	16 13,92 %	8 6,96 %	0
Tuliturkin Master (s. 1995 Suomi)	1	1 0,87 %	10 8,7 %	6 5,22 %	0
Tuliturkin Melior (s. 1995 Suomi)	2	(2/3, 4/2) = 11 9,57 %	9 7,83 %	0	0
Velinosirence (s. 2001 Italia)	1	(4/3) = 7 6,09 %	8 6,96 %	0	0
Zeffiro del Melrancio (s. 1999 Italia)	1	(3/4) = 7 6,09 %	6 5,22 %	0	0

Uros Caramello delle Grandes Murailles esiintyy vielä tällä hetkellä monen koiran sukutaulussa, koska sen 11 jälkeläisestä on käytetty kuutta jatkojalostukseen ja osa yhdistelmistä on sisäsiitosyhdistelmiä.

Käytetyt nartut vuosina 1995-2005 (synt.vuosi + maa)	Pentueita kpl	1. Jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	2. sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	3.sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta	4. sukupolvi jälkeläisten määrä ja % osuus kannasta
Bellina (s. 2001 Italia)	1	(4/2) = 6 5,22 %	0	0	0
Eletra (s. 1996 Italia)	1	(3/1) = 4 3,48 %	0	0	0
Foglia di Jacopone da Todi (s. 1997 Italia)	1	(2/1) = 3 2,61 %	6 5,22 %	0	0
Gondola di Selvaspina (s. 1992 Italia)	1	(3/2) = 5 4,35 %	12 10,44 %	9 7,83 %	0
Juppsguard Giada (s. 1997 Suomi)	1	(0/6) = 6 5,22 %	9 7,83 %	0	0
Juppsguard Preziosa (s. 2001 Suomi)	1	(3/6) = 9 7,83 %	0	0	0
Juppsguard Rubizzo (s. 1998 Suomi)	1	(4/3) = 7 6,09 %	8 6,96 %	0	0
Mazzarella Bambina (s. 1990 Suomi)	1	(1/5) = 6 5,22 %	0	0	0
Mazzarella Cassandra (s. 1991 Suomi)	1	(4/2) = 6 5,22 %	18 15,66 %	16 13,92 %	8 6,96 %
Mazzarella Dela Rose (s. 1992 Suomi)	1	(6/4) = 10 8,7 %	0	0	0
Mohandis Minda (s. 1990 Suomi)	1	(2/5) = 7 6,09 %	0	0	0
Pastore Rosa Rosella (s. 1994 Ruotsi)	2	(2/3, 4/2) = 11 9,57 %	6 5,22 %	3 2,61 %	0
Spaindog's Gilera (s. 2001 Suomi)	1	(4/2) = 6 5,22 %	0	0	0
Spaindog's Valente (s. 1999 Suomi)	2	(3/4, 2/1) = 10 8,7 %	6 5,22 %	0	0
Tuliturkin May Queen (s. 1995 Suomi)	1	(0/1) = 1 0,87 %	10 8,7 %	6 5,22 %	0
Tuliturkin Mirabell (s. 1999 Suomi)	1	(1/4) = 5 4,35 %	7 6,09 %	8 6,96 %	0
Valichera (s. 2000 Italia)	2	(2/4, 5/3) = 14 12,18 %	0	0	0

Mazzarella Cassandra esiintyy myös monen koiran sukutaulussa tällä hetkellä. Sen kuudesta jälkeläisestä on käytetty neljää jatkojalostukseen hyvin sisäsiitteisesti.

Vuosina 1995-2005 tehtyjen yhdistelmien sukusiitosasteet

Isä & Emä	sukusiitos%	Vuosi	Suku- siitos %	Jälkeläiset Tummennetut nimet; koiria on käytetty jalostukseen.
Caramello delle Grandes Murailles Mazzarella Cassandra	0,00 % 0,00 %	1995	0,00 %	U Tuliturkin Maestro U Tuliturkin Master U Tuliturkin Melior U Tuliturkin Mobile N Tuliturkin Mirabell N Tuliturkin MayQueen
Caramello delle Grandes Murailles Gondola di Selvaspina	0,00 % 3,13 %	1997	1,56 %	U Juppsguard Giove U Juppsguard Granatiere U Juppsguard Guardiano N Juppsguard Gemma N Juppsguard Giada
1. sukupolvi				2. sukupolvi
Rosso di Sera di Selvaspina Tuliturkin Mirabell	3,13 % 0,00 %	1998	0,00 %	U Juppsguard Ravello N Juppsguard Rubizzo N Juppsguard Rosolaccio N Juppsguard Rosmarino N Juppsguard Raffica
Tuliturkin Maestro* Tuliturkin MayQueen*	0,00 % 0,00 %	1999	25,00 %	N Spaindog's Valente
Tuliturkin Melior Pastore Rosa Rosella	0,00 % 0,00 %	1999	0,00 %	U Pikkutalli Alibaba U Pikkutalli Arkhimedes N Pikkutalli Adalmiina N Pikkutalli Afrodite N Pikkutalli Aleksandra
Tuliturkin Melior Pastore Rosa Rosella	0,00 % 0,00 %	2001	0,00 %	U Pikkutalli Bacchus U Pikkutalli Balalaika U Pikkutalli Blayboy U Pikkutalli Buffalo Bill N Pikkutalli Benedicta N Pikkutalli Bisquit
Rosso di Sera di Selvaspina Juppsguard Giada	3,13 % 1,56 %	2001	3,13	N Juppsguard Palmira N Juppsguard Pandora N Juppsguard Paolina N Juppsguard Pauletta N Juppsguard Perla N Juppsguard Preziosa
Juppsguard Granatiere Valichera	1,56 % 0,00 %	2002	0,00 %	U Juppsguard Valentino U Juppsguard Vincente N Juppsguard Vincita N Juppsguard Violetta N Juppsguard Vittoria N Juppsguard Vivace

2. sukupolvi				3. sukupolvi	
Zeffiro del Melarancio Spaindog's Valente	0,00 % 25,00 %	2001	0,00 %	U Spaindog's Ganelli U Spaindog's Morbidelli U Spaindog's Norton N Spaindog's Aprilia N Spaindog's Gilera N Spaindog's Malanca N Spaindog's Piovaticci	
Pikkutalli Alibaba* Spaindog's Gilera	0,00 % 0,00 %	2003	6,25 %	U Aamuruskon Alerno U Aamuruskon Alessandro U Aamuruskon Antonio U Aamuruskon Avento N Aamuruskon Abruzzina N Aamuruskon Ambrosia	
Velinosirence Juppsguard Rubizzo	6,25 % 0,00 %	2003	0,00 %	U Juppsguard Aldo U Juppsguard Alfredo U Juppsguard Andrea U Juppsguard Arturo N Juppsguard Ada N Juppsguard Alida N Juppsguard Anna	
Pikkutalli Alibaba Spaindog's Valente	0,00 % 25,00 %	2004	12,50 %	U Startail's Ghostbuster U Startail's Gigolo N Startail's Gintonic	
Leone Juppsguard Preziosa	25,00 % 0,00 %	2005	0,00 %	U Kianolefkos Ludano U Kianolefkos Lupo U Kianolefkos Lutozzo N Kianolefkos Lucedellaluna N Kianolefkos Lucia N Kianolefkos Luciella N Kianolefkos Luigina N Kianolefkos Luminosa N Kianolefkos Lunetta	
3. sukupolvi				4. sukupolvi	
Pikkutalli Alibaba Spaindog's Gilera*	0,00 % 0,00 %	2003	6,25 %	U Aamuruskon Alerno U Aamuruskon Alessandro U Aamuruskon Antonio U Aamuruskon Avento N Aamuruskon Abruzzina N Aamuruskon Ambrosia	
Juppsguard Arturo Valichera	0,00 % 0,00 %	2005	4,30 %	U Juppsguard Fabio U Juppsguard Falco U Juppsguard Fazio U Juppsguard Fetto U Juppsguard Furio N Juppsguard Fea N Juppsguard Fidelia N Juppsguard Fiora	

Yhdistelmä on listattu * merkityn koiran sukupolven mukaan.

Sisäsiitosaste (%) ilmoittaa kuinka suuri osa kaikista geenipareista on perinnöllisesti kaksinkertaistunut. Geenien kaksinkertaistuminen aiheuttaa sisäsiitoksen haittavaikutukset. Geenejä häviää ja jälkeläiset voivat olla henkisesti ja fyysisesti sairaita. Myös hedelmällisyys alenee, vastustuskyky heikkenee, voi tulla aineenvaihduntahäiriötä tai pennut kuolevat pian syntymänsä jälkeen.

Sisäsiitosasteen kasvu yli 5-6 % sukupolvea kohden aiheuttaa suuria sisäsiitoksen haittavaikutuksia. Serkuksia läheisempää paritusta on siis ehdottomasti vältettävä. Meidän pienessä koirakannassamme tämäkin on liian "ahdas" yhdistelmä. Suositus on, että yhdistelmän sukusiitosaste on enintään 6,25%. Tämä tarkoittaa käytännössä serkusparitusta. Jos pennun vanhemmilla on sama isä tai äiti (puolisisarparitus) on pennun sukusiitosaste 12,5%. Sisko-veli parituksessa sukusiitosaste on 25%. Sukusiitoksen haittavaikutuksia vältetään siis parhaiten, kun sukusiitosaste on mahdollisimman lähellä 0%.

Edellä olevassa taulukossa seurataan kahdesta yhdistelmästä syntyneiden jälkeläisten jatkokäyttöä sisäsiitosasteen suhteen. Molemmissa on isänä Caramello delle Grandes Murailles, emät ovat Mazzarella Cassandra ja Gondola di Selvaspina. Caramelloa itseään on siis käytetty jalostukseen vain kahdesti kahden eri nartun kanssa (jälkeläisiä yhteensä 11). Narttuja Cassandra ja Gondola on molempia käytetty vain kerran jalostukseen elämänsä aikana juuri Caramellon kanssa (Cassandralla kuusi ja Gondolalla viisi pentua).

Ensimmäisessä yhdistelmässä Caramello-Cassandra sukusiitosaste on 0%. Jatkojalostukseen on käytetty neljää jälkeläistä. Yhtenä yhdistelmänä on sisko-veli paritus (Mayqueen ja Maestro), jossa pentujen sisäsiitosasteeksi tulee 25 % Caramellon ja Cassandran suhteen. Pentueen ainoa henkiin jäänyt narttu Valente(25%) on sitten astutettu kolmen eri uroksen kanssa (kaksi näkyy taulukossa). Yksi astutus on tehty lähisukulaisella Alibaballa, jonka isänä on Valenten isän ja emän veli Melior. Syntyneiden kolmen pennun (2U+1N) sisäsiitosasteeksi tulee 12,5 %.

Valentella on tehty toinen pentue vieraslinjaisen tuontiuroksen Zeffiro del Melarancion kanssa. Syntyneen pentueen (3U+4N) sisäsiitosaste on 0%. Tämän pentueen narttu Gilera on astutettu sukulaisellaan Alibaballa. Yhteisinä esivanhempina Gileran kanssa ovat jälleen sisarukset Mayqueen, Maestro ja Melior. Sukusiitosaste nousee tässäkin polvessa (4U+2N) jo 6,25%:iin. Valentea on käytetty kolmannen kerran vierasverisen tuontiuroksen Bassadanza kanssa. Yhdistelmästä syntyi v.2005 seisemän urosta.

Alkuperäisestä ulkosiitosyhdistelmästä Caramello-Cassandra tehdyt jatkoyhdistelmät ovat supistaneet geenikantaamme ja kaksinkertaistaneet mahdollisten hyvien perintötekijöiden ohella myös mahdollisia Caramellon ja Cassandran takana olevia haitallisia geenejä, jolloin sairauksien ja vikojen ilmiasuun tulemisen riski on suuri. Näin ollen jälkeläisissä voi vielä tulevaisakin sukupolvissa tulla esille sisäsiitoksen haittoja. Mainittakoon, että "tuplatulla" Caramellolla oli alapurenta ja jälkeläisillä tehdyissä yhdistelmissä on käytetty keskenään lonkiltaan sairaita koiria.

Toisen alkuperäisyhdistelmän Caramello-Gondola sukusiitosaste on 1,56%. Viidestä syntyneestä pennusta on käytetty narttua Juppsguard Giada uroksen Rosso di Selvaspina kanssa (6N 3,13%) ja urosta Juppsguard Granatiere nartun Valichera kanssa (2U+3N 0%).

Uros Caramello DG Murailles esiintyy v. 1995-2005 rekisteröitynä olleiden koirien sukutauluissa n. 100 kertaa ja Mazzarella Cassandra n. 50 kertaa johtuen juuri niiden jälkeläisten keskinäisestä käyttämisestä. Kuten taulukosta (tarkastelu-aika 1995-2005) näkyy näiden koirien, etenkin Caramellon, jälkeläisten prosentiosuudet neljässä seuratussa sukupolvessa ovat erittäin suuret suosituksen ollessa korkeintaan 5%.

Tämän hetkisen paljon toisilleen sukulaiskoiria sisältävän materiaalimme käyttäminen edellyttää jatkossa hyvin suunnitelmallista jalostustyötä.

KASVATTAJAT V. 1990-2005

Pentueita on Suomessa rekisteröity 13 eri kennelnimellä ja ilman kennelnimeä on kasvatettu kolme pentuetta vuosina 1990–2005. Tämän hetken pentukysyntään on riittänyt vastaamaan 1-2 pentuetta vuodessa. Vähäiseen kysyntään lienee syynä rodun harvinaisuus ja tuntemattomuus Suomessa. Lisäksi olosuhteiden on oltava sopivat nimenomaan laumanvartijalle, m-a ei yleensä sovellu pelkäksi seurakoiraksi. Jatkossa on hyvinkin mahdollista, että laadukkaiden pentujen kysyntä kasvaa sudensuojeluohjelman toteuttamisen yhteydessä.

Kennel	Pentueet	Pennut	Viimeisin pentue	MVA
Aamuruskon	1	6	2003	
Helgborg	3	13	2003	
Italo	2	15	1992	3
Juppsguard	6	37	2005	6
Kianolefkos	2	16	2005	
Mazzarella	5	21	1994	7
Mohandis	1	9	1990	
Northen Guardian	1	6	1995	
Pideraq's	2	9	1993	
Pikkutalli	2	11	2001	1
Spaindog's	2	8	2001	
Startail's	1	3	2004	
Tuliturkin	1	6	1995	3
Hyväri Maarit	1	7	1991	
Rimminkangas Hannele	1	7	1993	
Vuorenheimo Sanna & Jarkko	1	10	1995	

4.3 Luonne ja käyttöominaisuudet

Rotumääritelmä kuvailee m-a:n luonnetta seuraavasti:

"Koiran päätehtävä on lauman ja omaisuuden vartioiminen ja puolustaminen. Tehtävälleen koira on silminnähdyn omistautunut ja se suorittaa työnsä tarkasti, rohkeasti ja päättäväisesti. Koira on luonteeltaan ylpeä ja vierastaa alistumista. Omistajaansa ja ympäristöään kohtaan se kuitenkin osoittaa syvää kiintymystä.

Tällä hetkellä koiriemme perusluonteissa ei ole huomauttamista. Myöskään muualta ei ole kantautunut viestejä merkittävistä luonneongelmista rodussamme. Rotua käytetään kotimaassaan Italiassa yhä työtehtäviin, kuten myös Yhdysvalloissa ja Australiassa. Ongelmat paljastuisivat nopeasti vääränlaisena käytöksenä vartioitavia eläimiä kohtaan. Ruotsissa, Englannissa sekä Suomessa koirat ovat vielä pääasiassa kotialueiden, omaisuuden ja perheen vartijoina.

M-a on rauhallinen ja valpas, tarkka reviiiristään ja perheestään/laumastaan. Sillä on hyvä ja pitkä muisti, mutta ei sen tyyppistä miellyttämisenhalua, jota palveluskoirilta edellytetään. Tästä syystä m-a ei ole hyvä valinta aktiiviseen harrastustoimintaan. Työtehtävänsä takia se on kehittynyt omapäiseksi ja itsenäiseksi päätösten teossa. Kotimaassaan koirat elävät lampaiden kanssa rauhallisessa, karussa sekä ilmastollisesti vaihtelevassa ympäristössä. Ne lepäilevät paljon pyrkien minimoimaan turhan energiankulutuksensa, jotta sitä sitten olisi käytössä, kun tilanne niin vaatii.

M-a ei vaadi omistajaltaan ylenpalttista aktiviteettia. Kun koiralla on eläinlauma, jota vartioida, tai oma aidattu piha, se työllistää itsensä ja on siihen tyytyväinen. Toki maremmano-abruzzese pitää kävelylenkeistä ja omistajan huomiosta siinä missä muutkin koirat. Maremmano-abruzzese kiintyy omaan perheeseensä, laumaansa ja alueeseensa syvästi.

Vartiointikäyttäytymiseen kuuluu haukkuminen, partiointi reviiirillä sekä sen merkitseminen uloste- ja virtsamerkein. Koira terävöityy hämärän tullen, jolloin haukkuminen voimistuu. M-a reagoi kaikkeen mihin se ei ole tottunut omassa ympäristössään. Tarkoituksena on ilmoittaa vartioitavasta alueesta tunkeilijoille ja pitää nämä loitolla. Jos vaara lähenee, koira peräännyttyä vartioimaansa laumaa tai esim. kotitaloaan kohti. Se haluaa pysytellä vartioitavan kohteen ja kokemansa uhan välissä. Jos uhka lähenee varoituksista huolimatta, koiran käytös muuttuu uhkaavammaksi ja viimein se hyökkää pyrkien ajamaan tunkeilijan kauemmaksi.

Vartioidessaan m-a koettaa pitkään selvittää tilanteen välttämättä fyysistä yhteenottoa. Itseasiassa vartiointi perustuu suurelta osin pelkkään koiran läsnäoloon lampaiden joukossa. Jo se riittää pitämään petoeläimet kauempana ja pakottaa ne hakemaan ruokansa muualta. Joutuessaan taistelemaan **koira** sitten kyllä puolustaa omiaan henkensä kaupalla. Omistajan pitää ehdottomasti ilmoittaa koiran vartioimasta reviiiristä ulkopuolisille kylttien avulla. Aitaaminen on välttämätöntä, jos muuta liikennettä on hyvin lähellä. Yksilöllisiä eroja voi esiintyä vartiointikäyttäytymisessä. Erot voivat johtua perintötekijöistä tai ympäristön vaikutuksesta. Omistajan omalla käyttäytymisellä koiraansa kohtaan on suuri merkitys.

Kasvavat susi- ja karhukannat sekä eläinsuojelulliset näkökohdat ovat pakottaneet myös Suomessa tuotantoeläinten kasvattajat pohtimaan uusia suojakeinoja eläimilleen. Maa- ja metsätalousministeriön suden hoito-ohjelmassa (julkaistu vuoden 2006 alussa) esitetäänkin yhtenä vaihtoehtona laumanvartijoiden käyttö. M. Sc. Teet Otsavel (Suomen Slovakian Cuvac Yhdistyksen puheenjohtaja ja Helsingin Yliopiston tutkija) on aloittanut väitöskirjatutkimuksensa ”Laumavartijakoirien käyttö susivahinkojen ennaltaehkäisyssä Suomen kotieläintiloilla” 21.3.2006. Tutkimus kestää ainakin viisi vuotta. Ensimmäiset m-a -pioneeripennut on testattu kyseistä tutkimusta ajatellen keväällä 2006. Testatusta pentueesta seurataan tällä hetkellä kahden pennun kehittymistä lampaiden kanssa.

Tämän hetkisten tietojen mukaan Suomessa käytetään laumanvartijoita kahdeksalla karjatilalla, joilla kasvatetaan etenkin lampaita. Tutkimuksen aikana on tarkoitus sijoittaa tarkoin valittuja laumanvartijapentuja yhtä tarkoin valituille noin parille kymmenelle tilalle ja seurata niiden käyttöä. Maremmano-abruzzese on todettu rotuna erinomaiseksi työkoiraksi.

Yleinen yhteiskuntakelpoisuus

M-a on hyvin lauma- ja reviiirisidonnainen koira. Jos koiralla on selkeä aidattu reviiiri tai eläinlauma vartioitavanaan, näkyy rodulle tyypillinen käyttäytyminen selkeästi. Alueensa ulkopuolella koiran kuuluu käyttäytyä kuin minkä tahansa hyväkäytöksisen koiran. M-a:n ärsytyskynnyksen aggressioon tulee olla hyvin korkea.

Koko koirakannastamme on testattu kaksi urosta (Maremmano Jovial Guard ja Italo Asterix) SKL:n virallisella luonnetestillä ja molemmat koirat saivat hyväksytyt tulokset.

4.4 Terveys

Rotu mainitaan yleisesti ottaen erittäin terveeksi. Kts. kohta 4.4.3

4.4.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lonkat ja kyynärnivelet:

Nykyiseen ohjelmaan (voimassa 31.12.2006 saakka) kuuluu lonkkien seuranta. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n vuosikokouksessa 21.2.2004 päätettiin yksimielisesti myös kyynärniveltä seurannan liittämistä PEVISA-ohjelmaan.

JALOSTUSNEUVOJAN KOKOAMAA KUVAUSTILASTOA v. 1987-2004

Lonkat

Vuosina 1987 - 2004 on lonkkakuvattu yhteensä 98 koiraa eli 45,6 % rekisteröidyistä koirista.

Näistä

42 kpl tuloksella	A	eli	42,9 %
22 kpl tuloksella	B	eli	22,4 %
19 kpl tuloksella	C	eli	19,4 %
14 kpl tuloksella	D	eli	14,3 %
1 kpl tuloksella	E	eli	1 %

Sairaita koiria (C-D) on yhteensä 34,7 % kuvatuista

Kyynärnivelet

Vuosina 1988 - 2004 on kyynärkuvattu yhteensä 40 koiraa eli 18,6 % rekisteröidyistä koirista.

Näistä

37 kpl tuloksella	0	eli	92,5 %
3 kpl tuloksella	1	eli	7,5

Sairaita koiria on 7,5% kuvatuista

SKL:n TUTKIMUSTILASTO v. 2001-2005

Tänä aikana kuvattu koiramateriaali on noin puolet (53%) kyseisen ajanjakson aikana rekisteröidyistä koirista. Tutkituista koirista on lonkiltaan sairaita 41,18%.

730 MAREMMANO-ABRUZZESE LONKAT

Vuosi	Tutk.lkm	Sair/tutk %	A	B	C	D	E
2001	5	80.00	1		1	3	
2002	7	28.57	4	1	1	1	
2003	9	55.56	3	1	3	2	
2004	5		4	1	1		
2005	8	37.50	4	1		2	
YHT	34	41.18	16	4	6	8	

Kyynärnivelet on kuvattu noin kolmasosalla (34%) kyseisenä ajanjaksona rekisteröidyistä koirista. Näistä on sairaita 4,55%.

730 MAREMMANO-ABRUZZESE KYYNÄRNIVELET

Vuosi	Tutk.lkm	Sair/tutk %	0	1	2	3
2001	2		2			
2002	5		5			
2003	4	25.00	3	1		
2004	4		4			
2005	7		7			
YHT	22	4.55	21	1		

Lonkkaniveldysplasian esiintymistä ja sen lisääntymistä mm. tuontikoirien välityksellä on seurattava. Rodun kotimaassa Italiassa on vasta muutamia kymmeniä virallisesti lonkkakuvattuja koiria. Määrä onneksi lisääntyy koko ajan, koska on jo joitakin kasvattajia, jotka panostavat tähänkin asiaan. Työkoirien, joita olisi uuden veren saamiseksi hyvä käyttää jalostukseen, saaminen laitumelta kuvauksiin on edelleen hyvin hankalaa.

Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisen toimikunnan (JTT) päätös 23.5.2006 (5/06):

Jalostuksemme tavoiteohjelma (JTO) hyväksyttiin selkeänä ja kattavana muutamin korjausehdotuksin ja kommentein, jotka on huomioitu tässä päivityksessä. Tämä uusi uuden mallin mukaan tehty JTO on voimassa 1.1.2007 alkaen. Edellinen vanhanmallinen JTO oli hyväksytty 3/00 ja se on voimassa 31.12.2006 saakka.

JTT:n esityksestä (23.5.2006) toiminnanjohtajalle hyväksyttiin myös kyynärniveltä seuranta PEVISA-ohjelmaamme vuodesta 2007 alkaen.

4.4.2 PEVISA-OHJELMA 1.1.2007-31.12.2011**LONKAT**

Voimassa olevan Pevisa-ohjelman mukaan pentujen vanhemmista tulee olla lonkkakuvauslausunto. Ohjelma on voimassa 31.12.2006 saakka. Uudessa Pevisa-ohjelmassamme 1.1.2007-31.12.2011 jatketaan määräystä samanlaisena.

Pentueen rekisteröinnin ehtona on pentujen molempien vanhempien virallinen lonkkanivelkuvaus. Tutkimustulos ei vaikuta pentujen rekisteröintiin.

- Määräys koskee myös kohdussa maahantuotuja, ulkomaisella spermalla keinosiemennetyt sekä ulkomaisen uroksen astuman nartun synnyttämiä pentuja.
- Virallisen lonkkakuvauslausunnon koira voi saada aikaisintaan 12 kk ikäisenä.

KYYNÄRNIVELET

PEVISA-ohjelman mukaan

- Pentueen rekisteröinnin ehtona on pentujen molempien vanhempien virallinen kyynärnivelkuvaus. Tutkimustulos ei vaikuta pentueen rekisteröintiin.
- Määräys ei koske kohdussa maahantuotuja, ulkomaisella spermalla keinosiemennetyt sekä ulkomaisen uroksen astuman nartun synnyttämiä pentuja.
- Virallisen kyynärnivellausunnon koira voi saada aikaisintaan 12 kk ikäisenä.

Rotujärjestön on seurattava PEVISA-ohjelman vaikutusta ja rodun kehitystä päivittämällä JTO-ohjelmansa asianmukaisesti ja toimittamalla se jalostustieteelliselle toimikunnalle ennen seuraavan PEVISA-ohjelman vahvistamista.

4.4.3 Muut Suomessa rodulla todetut sairaudet ja viat

Rodun yksilöillä ei ole Suomessa todettu suuressa määrin muita perinnöllisiä sairauksia ja vikoja kuin lonkka- ja kyynärnivelvikaa.

Tilannetta kuitenkin seurataan muidenkin sairauksien ja vikojen suhteen ja havainnot kirjataan muistiin.

Alla sairauksia ja vikoja, joita on havaittu koirakannassamme:

- muutamalla koiralla on ollut purentavika (tarkka määrä ei ole tiedossa)
- yhdeltä urokselta on puuttunut toinen kives
- yhdellä koiralla on ollut häntämutka (ei tarkoita paimenkoukkua)
- muutamalla koiralla on ollut ristsideongelmia (5 kpl)
- yksi koira on reagoinut voimakkaan allergisesti esim. ampiaisen pistoon
- muutamalla koiralla on ollut kuolemaan johtanut mahalaukun laajentuma (3 kpl)
- muutamalla nartulla on ollut synnytyselinongelmia (kystoja, kalvon liikakasvua, kohtutulehduksia jne) (3 kpl)

4.4.4 Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista

Italiankielisessä kirjallisuudessa ei ole esitetty mitään rodulle tyypillisiä periytyviä sairauksia.

4.5 Ulkomuoto

FCI on vahvistanut ulkomuodon rotumääritelmän 15.9.1992. Suomenkielinen käännös on hyväksytty SKL-FKK:ssa 26.7.1994. Rotumääritelmän tulkintaohje valmistui tuomarineuvotteluun 15.10.1994.

Rotumääritelmän mukainen maremmano-abruzzese on isokokoinen, ei kuitenkaan raskas rakenteeltaan. Runko on hieman korkeuttaan pidempi, lantio on kohtalaisesti laskeva. Takakulmaukset ovat hieman normaalia avoimemmat (suoremmat). Kun koira seisoo, tulee kintereen takaosan olla samalla pystysuoralla linjalla reiden takaosan kanssa. Häntä on alhaalle kiinnittynyt ja ulottuu ainakin kintereeseen asti. Levossa häntä riippuu alaspäin. Ravissa häntä saa

nousta siten, että jonkin verran sen tyvestä jää selkälinjan jatkeeksi. Häntä ei saa taipua kippuralle selän päälle.

Luusto on vahva, mutta ei raskas. Pään tulee muistuttaa jääkarhun päätä; korvien väli on leveä ja pää on edestä sekä sivusta katsottuna kiilamainen. Kallo on hieman kupera, otsauurre ja kulmakaaret ovat kohtuulliset. Kuono on hieman lyhyempi kuin kallo. Kuono on vahva, tyvestään täyteläinen ja kapenee tasaisen kiilamaisesti kirsua kohden. Leuat ovat vahvat. Kuonon ja kallon ylälinjat ovat kevyesti toisistaan eroavat. Korvat ovat pienet, kolmiomaiset ja suhteellisen ylös kiinnittyneet. Silmien väri voi vaihdella okrasta tummanruskeaan. Ne ovat pienet ja mantelinmuotoiset. Koiran ilme on ”hymyileväinen”, avoin, rauhallinen ja tarkkaavainen.

Ihon tulee olla kiinteä ja runkoa myötäilevä. Silmäaukot ja huulet ovat tiiviit. Purenta on leikkaava. Karvapeitteen tulee olla mahdollisimman suora ja karkea. Peitinkarva on kohtuullisen pitkää ja vaikuttaa lasimaiselta. Pohjavillan tulee talvella olla paksu. Väritään turkki on lampaanvillanvalkoista. Norsunluun, vaalean oranssin tai sitruunan väriset lievät varjostumat sallitaan. Karvapeitteen tulee olla lyhyttä kuonossa, kallossa, korvissa ja kaikkien raajojen etupuolilla. Uroksilla tulee olla runsas kaulus, nartuilla se on usein vaatimattomampi.

Oikea rakenne ja kulmaukset mahdollistavat rodunomaisen liikkumisen. Liikkeiden tulee olla keveät, maata tavoittavat ja siten energiaa säästävät. Ravissa koira kantaa päätään selkälinjan tasolla. Isosta koostaan huolimatta sen tulee olla ketterä ja nopea. Sillä tulee olla myös hyvä ponnistusvoima.

5. YHTEEVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Edellisessä tavoiteohjelmassa oli asetettu seuraavat tavoitteet: lonkkaniveldysplasian ehkäiseminen, rodunomaisen tyyppin ja luonteen säilyttäminen sekä geneettisen kannan laajentaminen.

Jalostukseen käytetyt koirat on lonkkakuvattu PEVISA-ohjelman mukaisesti. Kuluneen 5-vuotiskauden aikana kehitys on ollut myönteinen kuvausaktiivisuuden suhteen. PEVISA-ohjelman alussa lonkkakuvattuja koiria koko kannasta oli n. 30 %, nyt vastaava luku on 45,5 %.

JTO:n mukainen suositus siitä, että jalostukseen käytettävä koira on palkittu näyttelyssä tai se on jalostustarkastettu, on monen yhdistelmän osalta toteutunut hyvin. On myös yhdistelmiä, jotka eivät ole edellisen tavoiteohjelman mukaisia. Tuontikoiria on viimeisen viiden vuoden aikana tullut useita pääasiassa Italiasta. Näin geenikantaamme on saatu jonkin verran laajennettua. Toisaalta tuontikoirissa on ollut myös muutamia niin sairaita yksilöitä, että niitä ei ole ollut järkevää käyttää jalostukseen.

Rotumme ulkomuodollinen taso on näyttelyarvostelujen ja jalostustarkastusten perusteella hyvä. Koiramme ovat toisiinsa verrattuna hyvinkin erinäköisiä, sopien kuitenkin rotumääritelmään. Samanlaista vaihtelua ulkomuodossa esiintyy myös rodun kotimaassa Italiassa.

Näyttelykäyntejä on ollut vuosina 2000-2005 134 ja niitä ovat tehneet 36 eri koiraa. Arvosanat ovat jakautuneet seuraavasti: 40 ERI, 24 EH ja 9 H, 48 1 ja 13 2- arvosanaa.

Vuosina 2000-2005 on 11 koiraa tullut FIN MVA:ksi ja yksi koira on saavuttanut KANS MVA:n arvon. Koko rodussamme Suomessa on yhteensä 4 koiraa tullut KANS MVA:ksi.

Koirien luustot ovat vahvistuneet, pään muodot ovat parantuneet kuten myös etu- ja takaosat. Häntien kiinnitykset ja kantaminen ovat myös parantuneet.

Seuraavia puutteita koiriemme ulkomuodossa yritetään vielä korjata

- liian kupera kallo
- löysää nahkaa kasvoissa
- avoimet silmät
- löysät huulet
- heikot alaleuat
- isohkot korvat

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Visio

- Kaikki koirat ovat käyneet näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa ja ovat rotumääritelmän mukaisia
- Kaikki koirat ovat lonkka- ja kyynärnivelkuvattuja ja yleisesti mahdollisimman terveitä
- Koirien luonteet ovat tasapainoisia ja koirat soveltuvat hyvin alkuperäiseen tehtäväänsä laumanvartijoiksi
- Geenikantamme laajenee
- Yhdistelmien sukusiitosasteet ovat alle 6,25 prosenttia viidestä sukupolvesta laskettuna
- Pentueiden määrä saadaan pidettyä kysyntää vastaavana. Kaikille pennuille saadaan rodun vaatimukset hyvin täyttävät kodit
- Koirien käyttö laumanvartijoina lisääntyy

6.2 Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteet

6.2.1. Yleiset tavoitteet

Rotuyhdistyksen tavoitteena on terverakenteisen, hyväluonteisen ja rodunomaisen maremmano-abruzzese-kannan ylläpitäminen ja kehittäminen. Tavoitteena on säilyttää rodun rauhallinen, varma luonne ja käyttäytyminen. Toivomme myös, että rotu pysyisi mahdollisimman terveenä.

Tavoiteohjelman ja terveystutkimusten avulla pyritään ennalta ehkäisemään vikojen ja sairauksien leviämistä rotuun.

Tavoitteena on, että suomalaisten kasvattajien keskinäinen yhteistyö lisääntyy.

Tavoitteena on tehdä rotua tunnetuksi Suomessa.

Tavoitteena on saada tuotantoeläinten kasvattajat kiinnostumaan m-a:n käyttämisestä laumanvartijana petoeläimiä vastaan.

Tavoitteena on jatkaa yhteistyötä Italian ja Ruotsin m-a-yhdistyksien ja kasvattajien kanssa. Kehitämme yhteistyötä myös Saksan m-a-yhdistyksen kanssa ja pyrimme luomaan uusia suhteita muihin maihin.

6.2.2. Geenipohja

Tavoitteena on maremmano-abruzzesen geenipohjan laajentaminen Suomessa nykyisestään.

6.2.3. Koiran terveys

Tavoitteena on, että jalostukseen käytetään fyysisesti ja psyykkisesti mahdollisimman terveitä yksilöitä.

Tavoitteena on, että kaikki jalostuskoirat kuvataan PEVISA-ohjelmamme mukaisesti. Tavoitteena on käyttää jalostukseen A- tai B-lonkkaisia koiria sekä kyynärpäiltään terveitä yksilöitä. Tavoitteena on, että lonkkia ja kyynärniveliä kuvataan myös niiltä koirilta, joita ei käytetä jalostukseen. Jos 50% koirakannasta saadaan kuvattua, on se jo jalostuksellisesti melko kattava osuus.

Tavoitteena on yhä tehokkaammin kerätä tietoa myös muista rodussa mahdollisesti esiintyvistä sairauksista ja vioista.

6.2.4. Ulkomuoto

Koirien ulkomuoto Suomessa vaihtelee paljon. Useimmat kuitenkin vastaavat varsin hyvin rotumääritelmää.

Tavoitteena on rotumääritelmän mukainen tyyppi. Tällöin tulee kiinnittää huomiota rodunomaisiin piirteisiin kuten päähän, kulmauksiin, luustoon, häntään ja liikkeisiin.

Tavoitteena on parantaa vähitellen seuraavia ulkomuodollisia puutteita.

- Väärät kuonon ja pääläen pituuden mittasuhteet, huono pigmentti, pyöreä kallo, liian kapea kallo, liian voimakas otsapenger, pyöreät ja avoimet silmät, liian löysät huulet sekä liian kevyt alaleuka. Epäselvä sukupuolileima päätä katsottaessa.
- Häntä on liian lyhyt. Häntä on liian korkealle kiinnittynyt, jolloin koira kantaa sen liikkeessä selän päällä.
- Kapeat etu- sekä takaosat, ”pihtikinttuisuus” ja liian avoimet kulmaukset.

6.2.5. Luonne

Tavoitteena on pitää koirien luonteet tasapainoisina ja rauhallisina kuten hyvillä työkoirilla.

Ei käytetä sisäsiitosta jalostuksessa.

Kasvattajia ja pennun omistajia valistetaan rodun vaatimasta ympäristöstä, jotta luonne kehittyisi edelleen mahdollisimman tasapainoiseksi.

Tavoitteena on testata aikuisten koirien luonnetta ja yhteiskuntakelpoisuutta samantyyppisellä testillä kuin Italiassa. Siellä on käytössä TCM-testi (Test Morfologico-Caratteriale), jonka tarkoituksena on arvioida testattavien koirien tyyppi, yleinen rakenne sekä luonne verrattuna rotumääritelmän vaatimuksiin.

Tavoitteena on, että jokaisella maremmano-abruzzesella on mahdollisuus rodunomaiseen käyttäytymiseen.

6.2.6 Käyttöominaisuudet

Tavoitteena on säilyttää rodun käyttöominaisuudet laumanvartijana.

Tavoitteena on saada koiria laumanvartijatyöhön myös Suomessa. Lisääntyneet susimäärät itärajalla ja myös Pohjanmaalla huolestuttavat lammas- ja muita kotieläinkasvattajia. EU:n korostettua susien suojelua, on kiinnostus laumanvartijoita kohtaan lisääntynyt.

Tavoitteena on informoida kotieläinkasvattajia rotumme työkapasiteetista ja käytöstä.

6.2.7. Muuta

Tavoitteena on, että tulevaisuudessa koiria myydään vain rodun erityisvaatimukset ymmärtäville ihmisille ja sopiviin olosuhteisiin, joissa ne voivat toteuttaa alkuperäisiä käyttöominaisuuksiaan ilman, että se aiheuttaa ristiriitoja ympäristön kanssa..

6.3. Rotua harrastavan yhdistyksen strategia

Yhdistyksen jalostusneuvoja kerää terveys- ja näyttelytietoja sekä ylläpitää koirarekisteriä. Näiden tietojen pohjalta pyrimme kehittämään rotua. Yritämme saada käännettyä italiankielistä kirjallisuutta m-a:sta.

6.3.1. Geenipohja

Geenipohjaa voidaan laajentaa seuraavin keinoin

- hyvät tuontikoirat eri linjoista
- keinosiemennys
- käytetään kahta urosta nartulle saman juoksun aikana----dna testaus
- useiden urosten sekä narttujen käyttö jalostuksessa
- vältetään samojen yksilöiden käyttämistä useaan kertaan
- tehdään tietty yhdistelmä vain yhden kerran
- jalostuskoirien valinnassa vähennetään ulkomuodollista karsintaa
- sukusiitosasteen pitäminen alle 6,25 %:ssa, ulkosiitokset
- jalostusneuvonnan käyttäminen uroksen valinnassa
- suomalaiset kasvattajat käyttävät toistensa erilinjaisia koiria ja tekevät jalostussuunnitelmia yhdessä yhteisten periaatteiden mukaan
- tiedotetaan kapean geenipohjan ja ahtaan sukusiitoksen haitoista

6.3.2. Luonne

Käytetään jalostukseen koiria, jotka on todettu hyväksi ja rodunomaisiksi luonteiltaan. Nartun luonteen on oltava erittäin tasapainoinen. Vältetään liian läheisten sukulaisten käyttämistä keskenään.

Kasvattajan olosuhteiden on oltava rodulle sopivat. Koirat myydään oikeisiin olosuhteisiin, joissa koirat voivat toteuttaa alkuperäisiä käyttöominaisuuksiaan.

Jotta luonteen tasapainoisuus säilyisi, on kiinnitettävä huomiota seuraaviin asioihin, jotka liittyvät koiran perinnöllisiin luonteenpiirteisiin, ympäristöön ja käsittelyyn:

- Maremmano-abruzzese ei ole paimentava koira, vaan vahtiva paimenen koira.
- Maremmano-abruzzese on hyvin tarkka ja taitava lukiessaan vastapuolen elekieltä. Sen kanssa on oltava selkeä ja varmakäyttöksinen.
- Rodun yksilön ei tule olla perusluonteeltaan vilkas, vaan rauhallinen.
- Rodun yksilön ei kuulu käyttäytyä aggressiivisesti alueensa ulkopuolella tai normaaleissa päivittäisissä tilanteissa omistajansa kanssa. Koiran pitää esim. sallia tuomarin käsittely. Rodun yksilöä ei tule pentuna provosoida hampaiden käyttöön leikkimällä paini- tai taisteluleikkejä. On tyypillistä, ettei koira edes ole kiinnostunut esineillä leikkimisestä (lampaiden kanssa leikkiminen ei ole sallittua). Leikkiin liittyy hyvin nopeasti aggressiivinen puolustushalu, eikä tätä ominaisuutta saa, eikä tarvitse m-a:lla koskaan provosoida esille.
- Rotu ei sovellu perinteiseen suojelukoulutukseen ominaisuuksiensa takia.
- Rotu ei sovi esim. tottelevaisuus- ja palveluskoirakilpailijaksi. Liian ”tiukkapipoinen” koulutustyyli tai pakottaminen on ristiriidassa sen itsenäisen ja harkitsevan olemuksen kanssa. Jos koira luottaa ja arvostaa omistajansa, on arkipäivän tottelevaisuus helposti opetettavissa. Ruoka, kehuminen ja fyysinen hellittely ovat parhaat palkkiot.
- Vahtikoirarodulla on erinomainen muisti. Väärä kohtelu voi tehdä siitä pelokkaan tai aggressiivisen. Vahtikoirarodun fyysinen kipukynnys on korkea, mutta psyykkisesti rotu on herkkä ja hyvin pitkämuistinen / helposti ”loukkaantuva”.
- On tyypillistä, että rodun yksilöillä on hallitseva, itsepäinen ja riippumaton luonne.
- Rotu vartioi aluettaan periaatteella: kaikki vieras on uhkaavaa. Tämä koskee myös vieraita pieniä lapsia ja lasten kavereita, ennen kuin koira on tutustunut heihin riittävän hyvin. Koiraa on aina valvottava vieraiden läsnä ollessa. Koira suojelee lauman jäseniä, sekä myös sen jäseneksi kokemiansa yksilöitä, esim. vierailulla olevia ihmisiä ja toisia koiria, mikäli laumaa m-a:n mielestä uhkaa ulkoinen vaara.
- Vartioivan rodun koiralla on oltava aidattu reviiri ja lisäksi oma aitaus, johon se tarvittaessa voidaan sijoittaa.
- Maremmano-abruzzese ei sovi kaupunkiin, ahtaaseen rivitaloympäristöön tai ahtaaseen taajamaan.
- Sisäsiitos voi aiheuttaa luonneongelmia, joten sitä pitää välttää.

Toivomme, että näyttelyissä tuomari mainitsisi arvostelussa muutamalla sanalla koiran käyttäytymisestä kehässä.

Aikuisia koiria voitaisiin testata esimerkiksi Italiassa käytetyllä testillä (liite TMC-testi), joka testaa koirien yhteiskuntakelpoisuutta. SKL:n virallinen luonnetesti voisi myös olla mahdollinen.

Ruotsissa käytössä oleva MUCH-testi voisi sopia käyttäytymisen kartoittamiseksi myös Suomessa. Sellainen pentutesti, jossa kiinnitetään huomioita laumanvartioille sopiviin ominaisuuksiin, auttaisi kasvattajia.

Tällaisia ominaisuuksia ovat

- metsästyskäyttäytymiseen liittyvien perinnöllisten (sisäsyntyisten) liikemallien puuttuminen esim: vaaniminen, takaa-ajo, tarttuminen jne.(Raymond ja Lorna Coppinger; Koira, Ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta) Joillakin voi pentuna esiintyä ao. piirteitä jossain määrin leikkimiseen liittyneenä (perintötekijät vaikuttavat). Ympäristöstä oppiminen vaikuttaa paljon(mallioppiminen). Koirat voivat pyydystellä alueellaan olevia pikkujyrsijöitä ja käyttää niitä ravinnokseen niukoissa olosuhteissa.
- rauhallisuus

6.3.3. Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuudet tulevat esille koiran kasvaessa ympäristössä, jossa sen perintötekijöissä olevaan vartiointitaipumukseen suhtaudutaan oikealla tavalla ja koira saa oikeanlaista palautetta. Koiran käyttöominaisuuksia voidaan tarkastella ja testata vain koiran omalla reviirillä tai laumansa lähellä.

Käyttöominaisuuksia voidaan vaalia seuraavin keinoin:

- Sopivan pentutestin avulla koetetaan etsiä laumanvartijoiksi sopivimmat yksilöt.
- Kasvatetaan pentuja lampaiden parissa ja seurataan koirien käyttäytymistä niiden varttuessa.
- Tuodaan Italiasta työkoiralinjaisia koiria ja aikuisia, jotka ovat eläneet lampaiden kanssa. Nartut synnyttävät lampolassa.
- Valitaan jalostukseen käyttöominaisuuksiltaan parhaat yksilöt.
- Työkoira on sosiaalistettava vartioimaansa eläinlajeihin ja laumaansa. Huolellinen sosiaalistaminen jo alta 8-viikkoisena takaa käyttövarmuuden sekä yhteiskuntakelpoisuuden.

6.3.4. Terveys

- PEVISA-ohjelma.
- Yhdistys kartoittaa terveyttä omistajille/kasvattajille lähetettävillä kyselylomakkeilla
- Mahdollisimman fyysisesti ja psyykkisesti terveiden koirien käyttö jalostuksessa
- Käytetään jalostusneuvontaa
- Pidetään sukusiitosaste alhaisena, pyritään ulkosiitoksiin
- Tingitään ulkomuotovaatimuksista

6.3.5. Ulkomuoto

- perehdytään huolella rotumääritelmään
- Yhdistys kannustaa koirien omistajia ja kasvattajia käyttämään koiriansa näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa.
- Seuran omat näyttelyt ja jalostustarkastukset 3-5 vuoden välein
- ulkomuototarkastettujen koirien käyttö jalostuksessa
- käytetään jalostusneuvontaa, jotta löydetään toisiaan ulkomuodollisesti täydentävät yksilöt pentueen vanhemmiksi.
- käydään Italiassa katsomassa hyvän tyyppisiä koiria
- ulkomuototuomareiden koulutustilaisuuksiin osallistuminen

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

VAHVUUDET

- hyvät suhteet rodun kotimaahan Italiaan
- kotimaalleen tärkeä rotu
- suuri geenipohja rodun kotimaassa
- työkoirien vahva käyttö Italiassa, Australiassa ja Yhdysvalloissa
- rodun erinomainen luonne ja terveys
- kiinnostus laumanvartijoita kohtaan on kasvanut myös Suomessa
- hyvät suhteet Ruotsin yhdistykseen
- suhteiden luominen Saksan yhdistykseen

HEIKKOUEDET

- terveystietojen saanti Italiasta
- pienestä populaatiosta johtuvat rajoitukset
- rodun vähyys muissa Euroopan maissa kuin kotimaassa Italiassa
- eri linjojen vähyys Suomessa
- hyötyeläinten kasvattajien epäileväinen suhtautuminen koirien käyttöön
- tiedon puute käyttöominaisuuksista
- tämäntyyppisten koirien käyttöperinnettä ei ole Suomessa
- kasvattajien yhteistyön puute
- tulee vähän pentueita, jolloin valinnan mahdollisuus on pieni

UHAT

- tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus
- kannan geenipohjan kaventuminen
- liian läheiset sukulaisparitukset
- rodun hyvän luonteen ja terveyden väheneminen
- pieni kanta
- samojen koirien liiallinen käyttö jalostuksessa
- sairauksien ja vikojen lisääntyminen
- koira joutuu vääränlaiseen ympäristöön
- koira joutuu rotuun perehtymättömälle ihmiselle
- mahdolliset vastuuntunnot kasvattajat
- koirat jäävät yhä useammin näyttelyiden ja jalostustarkastusten ulkopuolelle
- rodunomaisen käytön puute

MAHDOLLISUUDET

- geenipohjan laajentaminen
- kasvattajien asiantuntemuksen kehittäminen
- yhteistyön kehittäminen kasvattajien kesken
- yhteistyö muiden maiden vastaavien organisaatioiden kanssa
- erisukuisten tuontikoirien hankkiminen
- laaja-alaisempi jalostuskäyttö
- koirissa esiintyy ulkomuodollisia eroja, joten valinnanmahdollisuutta löytyy
- koirien työkäyttö Suomessa
- näyttelyihin sekä jalostustarkastuksiin osallistumisen lisääminen

6.5 Varautuminen ongelmiin

RISKI	SYY	VARAUTUMINEN	VÄLTTÄMINEN	MERKITYS
Tuontikoirien terveystaustojen tuntemattomuus	Terveystietoja ei ole saatavilla.	Kiinteä yhteistyö muiden maiden kasvattajien ja rotuyhdistysten kanssa.	Vaatus tutkimista ja mahdollisimman terveistä vanhemmista.	Perinnöllisiä sairauksia tai vikoja tulee Suomen kantaan.
Kannan geenipohjan pieneneminen.	Pieni koirakanta kokonaisuudessaan.	Oman kasvatustyön jatkuvuuden suunnitteleminen.	Harkitsevainen, mahdollisimman ulkolinjainen jalostuskäyttö.	Rotu muuttuu liian sisäsiittoiseksi.
Liian läheiset sukulaisparituks et.	Halu linjata kuviteltuun huippukoiraan.	Oman kasvatustyön suunnitteleminen sukulaisparituksia välttäm.	Astuttaminen ulkomailla, erisukuiset tuontikoirat, sperman tuonti, kaksoisastutus tai muut vaihtoehdot Suomessa.	Rotu muuttuu liian sisäsiittoiseksi. Ei tuo mitään uutta rotuun, lisää vain koirien määrää. Perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiin tulemisen riski kasvaa.
Koira päätyy väärin olosuhteisiin tai vääränlaisille ihmisille.	Ei tunneta rodun erityispiirteitä tarpeeksi hyvin. Pentue ei mene kaupaksi.	Otetaan ennakkovaroituksia ennen astuttamista. Pyydetään kiinnostuneita käymään jo ennen astuttamista.	Haastatellaan pennunostajat tarkkaan. Ei myydä pentua tapaamatta ostajaa.	Koiria joutuu uudelleensijoitettaviksi tai peräti lopetettaviksi. Rotu saa huonon ja vaikean maineen. Koira yksilönä kärsii.
Kaikki kasvattajat eivät ole sitoutuneet seuran suosituksiin.	Haluavat vapaasti tehdä omia päätöksiä. Kokevat etteivät saa mitään yhdistykseltä.	Rotua harrastaville kennelnimen saaneille lähetetään kirje ja toivotetaan tervetulleeksi rodun kasvattajien pariin.	Kasvattajiksi aikoville tietoa rodusta: luentoja, videoita, kuvia jne. Suositusten perusteleva ja niiden hyödyn esittäminen	Seura ei tiedä mitä kasvattajat ajattelevat tai mihin tähtäävät kasvatuksellaan tai tuonneillaan. Luo eripuraa seuraan ja kasvattajiin.
Koiria ei käytetä näyttelyissä tai jalostustarkastuksissa.	Kynnys lähteä on liian suuri. Asutaan syrjässä näyttelypaikoista.	Kasvattaja kertoo ja perustelee näyttelyiden ja jalostustarkastusten tarkoituksen.	Järjestetään esim. pentu/kasvattaja tapaamiset näyttelyviikonlopulle. Kokoonnutaan näyttelypaikalla.	Rotu jää tuntemattomaksi yleisölle. Seura/ kasvattajat eivät saa tietoa rodun tasosta.
Yhteistyön puute kasvattajien kesken.	Kokevat muut kilpailijoina.	Pitävät yhteyttä toisiinsa. Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajille yhteisiä tapahtumia.	Kasvattajat keskustelevat ja suunnittelevat rodun tulevaisuutta yhdessä. Pohtivat tulevia jalostusvalintoja ja tuonteja yhdessä.	Jalostuspohja ei pystytä laajentamaan jos liian moni kasvattaa yksin ja omillaan.

6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

6.6.1 Jalostusneuvonta

Seuran jäsenet valitsevat jalostusneuvojan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Viidentenä vuotena edellisen JTO:n ollessa vielä voimassa, hän perehdyttää uuden jalostusneuvojan sen hetkiseen koirakantaamme ja antaa apua tarvittaessa. Jalostusneuvoja voi olla hallituksen ulkopuolelta. Jalostusneuvojan olisi hyvä olla Suomen Kennelliiton jalostusneuvojien koulutuksen hyväksytysti suorittanut. Tarvittaessa jalostusasioita käsittelevät hallitus ja jalostusneuvoja yhdessä.

Jalostusneuvonta on yhdistyksen kaikkien jäsenten käytössä. Jäsenillä on mahdollisuus saada tietoja koirien sukutauluista, terveystiedoista, näyttelytuloksista sekä muista jalostukseen liittyvistä asioista. Jalostusneuvonnan käyttäminen pentuja tehtäessä on hyvin toivottavaa, jotta pieni koirakantamme säilyisi elinvoimaisena.

6.6.2 Jalostusneuvojan tehtävät

Jalostusneuvoja ohjaa sopivien jalostusyksilöiden valinnassa. Jalostusneuvoja seuraa rodun terveystilannetta laatimalla kyselyitä ja tiedottamalla tuloksista seuramme lehdessä. Tietoa voidaan myös laittaa seuran kotisivuille. Jalostusneuvoja ylläpitää tiedostoja, jotka sisältävät oleelliset tiedot koirakannastamme. Jalostusneuvonta on puolueetonta ja siinä huomioidaan koko käytettävissä oleva koiramateriaali. Jalostusneuvoja ohjaa myös tuontikoirien hankinnassa.

Jalostusneuvoja kirjoittaa jalostusasioita käsitteleviä artikkeleita seuran lehteen. Jalostusneuvoja kantaa päävastuun seuraavan JTO:n tekemisestä ja kerää sen hetkiset asiaankuuluvat tilastot ja muut vaadittavat tiedot valmiiksi. Uusi, seuraavaksi neljävuotiskaudeksi valittu jalostusneuvoja auttaa materiaalin kokoamisessa ja perehtyy samalla koirakantaamme.

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n jalostusneuvoja toimii myös yhdistyksen pentuvälittäjänä. Kaikki pentueita teettävät seuramme jäsenet voivat ilmoittaa pentunsa ilmaiseksi yhdistyksen pentuvälitykseen. Pentuvälittäjä antaa kyselijöille yhdistelmää koskevat faktatiedot ja kasvattajan yhteystiedot. Jäsenkasvattajat voivat ilmoittaa yhteystietojaan seuramme kotisivuilla maksua vastaan. Pentueesta voi ilmoittaa ja sitä voi mainostaa seuramme kotisivuilla maksua vastaan.

6.6.3 Jalostuskoiralle asetettavat suositukset ja vaatimukset

- Yhdistys suosittaa, että jalostukseen käytettävien koirien lonkat ovat A tai B ja kyynärnivelet 0. Mikäli jalostukseen käytetään C- tai D-lonkkaista koiraa, toisen osapuolen tulee olla A-lonkkainen.
- Koiran tulee olla muutenkin terve.
- Sen tulee olla ulkomuodollisesti hyvä rotunsa edustaja.
- Suositellaan, että jalostukseen käytettävä uros olisi vähintään 18 kuukautta vanha ja narttu vähintään 24 kuukautta vanha.
- Uroksen ja nartun ominaisuuksien tulisi täydentää toisiaan.
- Suositellaan, että yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 %.
- Jokaista yhdistelmää on tarkasteltava kokonaisuutena terveyden, luonteen, ulkomuodon ja käyttöominaisuuksien kannalta. Hyvin perusteluin, jos se on rodun kannalta edullista, voidaan tehdä myös yhdistelmiä, jotka poikkeavat näistä suosituksista.
- **PEVISA-vaatimukset:** Pentujen rekisteröinnin ehtona on molempien vanhempien virallinen lonkka- ja kyynärnivelkuvaus. Kyynärnivelkuvaus ei ole pakollinen, jos käytetään ulkomaista urosta.

Nartun omistajan on otettava ainakin kuukautta ennen nartun kiiman alkamista yhteyttä jalostusneuvojaan, jotta tämä voisi neuvotella kasvattajan kanssa sopivista urosehdokkaista. Yhteyttä voi ottaa puhelimitse tai sähköpostitse. Suomeen rekisteröity koirakanta tietoineen sekä rodun kasvattajat löytyvät jalostustietojärjestelmästä SKL:n KoiraNet-sivuilta.

6.6.4. Uroksen omistajan vastuu

Uroksen omistajan tulisi antaa urostaan astutuksiin vain nartuille, jotka täyttävät tavoiteohjelman vaatimukset.

Uroksen omistajan on osaltaan huolehdittava siitä, ettei yhtä urosta käytettäisi liikaa meidän kannassamme. Tämä tarkoittaa tämän hetkisessä koiramäärässämme kahta tai kolmea pentuetta yhdelle urokselle.

6.6.5. Näyttelysuositus/ulkomuodon arviointi

Jalostukseen käytettäväksi suositellaan sellaista koiraa, joka on virallisissa näyttelyissä saanut vähintään kaksi tulosta ja laatuarvostelut ovat olleet vähintään hyvä (H). Koiran tulisi toisen jalostuskäyttöön tarvittavan tuloksen saadessaan olla vähintään 15 kuukautta vanha.

Vaihtoehtona on, että koira on osallistunut rodun erikoistuomarin tai erikoisasiantuntijan tekemään jalostustarkastukseen.

6.6.6. Koiran kauppa ja kasvattajan vastuu

Koiran kaupassa sekä kasvattajan vastuuta koskevissa asioissa noudatamme Suomen Kennelliiton määräyksiä.

Pentujen luovuttaminen

Pennut luovutetaan uusille omistajille aikaisintaan seitsemän viikon ikäisinä. Pennun kaupasta tai sijoituksesta tehdään kirjallinen sopimus Suomen Kennelliiton lomakkeille. Kasvattaja luovuttaa pennun omistajalle rekisteritodistuksen, kirjalliset rodun hoito-ohjeet, kirjalliset ruokintaohjeet sekä tietoa rodussa esiintyneistä sairauksista, niiden merkityksestä ja kyseisen pennun riskeistä sairastua ja sairastumisen aiheuttamista toimenpiteistä ja niistä mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista. Kauppakirjaan merkitään kasvattajan tiedossa olevat mahdolliset terveystriskit. Kasvattajalle suositellaan Suomen Kennelliiton sopimuslomakkeiden käyttämistä kaikissa sopimustapauksissa.

Kasvattajan vastuu

Kasvattaja on yksin vastuussa kasvattamistaan pennuista. Hänen olisi oltava rehellinen kasvatusyössään ja kunnioitettava myös toisten kasvattajien työtä. Kasvattajan työn tulisi olla suunnitelmallista ja sen tulisi edistää koirakantamme säilymistä terveenä sekä populaation säilymistä laajana.

Kasvattajan oletetaan olevan Suomen Kennelliiton jäsen ja allekirjoittaneen SKL:n kasvattajasitoumuksen (www.kennelliitto.fi/lomakkeet/jalostus/kasvatus). Hänen oletetaan olevan myös Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n jäsen.

Kasvattajan tulee seurata pentujen kehitystä ja tarvittaessa neuvoa ja opastaa omistajia heidän ongelmissaan. Hänen tulisi antaa tietoa Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:stä ja sen toiminnasta ja liittää pennunostajat jäseniksi ensimmäisen vuoden ajaksi. Pentuejäsenen liittämismaksu on alhaisempi kuin normaali jäsenmaksu. Seuran jäsen saa pätevää ja ajankohtaista tietoa rodustamme ja sen kanssa elämisestä. Samalla on mahdollisuus tutustua muihin rodun harrastajiin ja vaihtaa kuulumisia ja kokemuksia yhteisissä tilaisuuksissamme.

Kun kasvattajalla on kennelnimi (edellyttää kasvattajakurssin käymistä) ja hän täyttää edellä olevat vaatimukset sekä pentueen molemmat vanhemmat on palkittu näyttelyssä palkinnolla erinomainen tai erittäin hyvä, pennut rekisteröidään SKL:n halvimman rekisteröintimaksun mukaan.

Vastuuntuntoisen kasvattajan oletetaan antavan tietoja yhdistelmistään jalostusneuvojalle. Tämä koskee myös mahdollisia sairauksia ja vikoja, joita mahdollisesti pennuissa on todettu.

Näistä tulisi ilmoittaa myös uroksen omistajalle. Jalostusneuvojalle olisi hyvä ilmoittaa myös koiran kuolinsyy, mikäli se on jokin muu kuin vanhuus tai onnettomuus. Ainoastaan rehellisen tiedottamisen avulla pystymme kehittämään rotuamme suotuisasti eteenpäin.

6.6.7. Toimintasuunnitelma ja toteuttamisaikataulu JTO:n voimassaolokaudelle

Vuosi	01 - 2007	02 - 2008	03 - 2009	04 - 2010	05 - 2011
Toimenpiteet	Jalostustarkastuslomake päivitetään	Laumanvartijarotuisten koirien näyttely, erikoisnäyttely m-a:lle	Epävirallinen kesäpäivänäyttely, asiantuntijaluento jalostuksesta	Vuonna 2010 tai 2011: Italialainen kasvattajatuomari KV-näyttelyyn ja pitämään jal.tark. meille. Mainosta tästä mm. Ruotsiin.	Epävirallinen oma näyttely.
Terveys-, sekä muut kyselyt tarpeen mukaan	Pidetään jalostustarkastus. Järjestetään kasvattajakoulutusta jal.tark. yhteydessä.	Yhdistys järjestää Ruotsin maailmannäyttelyn yhteydessä koirakasvattajavierailun.	Järjestetään tarvittaessa näyttely-, tai muuta koulutusta	Järjestetään Italian matka	Vuonna 2010 tai 2011: Italialainen kasvattajatuomari KV-näyttelyyn ja pitämään jal.tark. meille. Mainosta tästä mm. Ruotsiin.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Tilanteen arviointi tapahtuu yhdistyksen vuosikokousten yhteydessä hallituksen antaessa kuluneen vuoden toimintakertomuksen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman. Toimintakertomukseen tulee sisältyä jalostusneuvojan laatima osio jalostusasioista.

Seuranta ja asioista tiedottaminen:

- Terveys-, näyttely-, valio- ja pentuetiedot kerätään ja julkaistaan lehdessämme.
- Tuontikoirien sukutaulut ja sukusiitosaste julkaistaan lehdessämme.
- Yhdistelmien sukutaulut ja sukusiitosasteet julkaistaan pentuetietojen yhteydessä lehdessämme.
- Jalostustarkastustiedot julkaistaan lehdessämme.
- Epävirallisten näyttelyiden tulokset julkaistaan lehdessämme.

8. LÄHTEET

- Jalostuksen tavoiteohjelman laatimiseen tarvittavat tiedot on saatu Suomen Kennelliitto ry:n KoiraNet-tietokannasta ja Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n omista tiedostoista.
- Tietoja on myös hankittu Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Australian Kennelliittojen ja m-a-yhdistysten kotisivuilta.
- Tiedot Englannista ja Hollannista on saatu rodun harrastajilta.
- Tiedot Yhdysvalloista ovat arviointeja aikaisempien tietojen perusteella, sillä sieltä ei ole saatu vastausta lähetettyyn tiedusteluun.
- Olemme tehneet Italiaan tutustumiskäyntejä, jolloin kasvattajia on haastateltu tietojen saamiseksi. Osa tiedoista perustuu italiankieliseen kirjallisuuteen ja lehtiartikkeleihin.

Kirjalähteet

- Koira, Ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta: Coppinger Lorna ja Raymond, käänös: Dark Oy, Vantaa 2005
- Per-Erik Sundgren: Lemmikkieläinten jalostus, Gummessons Tryckeri AB, Falköping 1993
- Mario Scarpelli: Il Pastore Maremmano Abruzzese, Giovanni De Vecchi Editore, Milano 1995
- Fiorenzo Fiorone: I Pastori Italiani, Il Maremmano Abruzzese e il Bergamasco, Giovanni De Vecchi Editore, Milano 1987
- Franca Simondetti: Il Pastore Maremmano Abruzzese, Editoriale Olimpia, Firenze 1998
- Franca Bottini Terruzzi: Il Pastore Maremmano Abruzzese, Giovanni De Vecchi Editore, Milano 1992

9. LIITTEET

TMC-testi

Liite

Test Morfologico-Caratteriale eli TMC.

Italian rotujärjestö ”Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese” on 22.7.2002 saanut Italian Kennelliitolta (E.N.C.I.) hyväksynnän kyseiselle testille.

Testin tarkoituksena on arvioida testattavien koirien tyyppi, yleinen rakenne sekä luonne. Tietoja on tarkoitettu käyttämään hyväksi rodun jalostuksessa valistamalla kasvattajia koirien luonteista, rakenteesta ja sairauksista. Jotta rotumme edustajasta tulisi Italian muotovalio tai Italian käytösvalio (Social Champion) 22.7.2002 jälkeen, koiralla tulee olla hyväksytty TMC testi suoritettuna. Testin tuomarit ovat ENCI:n hyväksymiä ja jokaisessa testissä on kaksi tuomaria; ulkomuototuomari ja koiran työskentelyn arvosteleva tuomari.

TMC-testin käytösosuus muodostuu kolmesta osa-alueesta:

- a) Vieraat henkilöt. Koira ja ohjaaja siirtyvät ihmisympyrän sisälle, jossa tuomari kättelee ohjaajan. Tuomari ja avustaja tarkastavat koiran mikrosirun tai tatuoinnin. Italiassa koiran tatuointi on yleensä nivusissa, joten koira joudutaan joko nostamaan ylös takajaloille tai laittamaan maahan kyljelleen tarkistusta varten. Tämän jälkeen koira liikkuu löysällä taluttimella ohjaajan kanssa ympyrässä. Ympyrän ihmiset seisovat ensin paikoillaan ja liikkuvat sitten, puhuvat, kättelevät ohjaajaa ja lopuksi muodostavat tiiviin ympyrän koiran ja ohjaajan ympärille. Koira ei saa osoittaa pelon tai aggression merkkejä tilanteessa.
- b) Visuaalinen häirintä. Kentällä on korkea paalu johon on 1,5 m korkeuteen ripustettu useita 50 cm pitkiä muovinaruja. Ohjaaja kävelee koiran kanssa 20 m:n päästä paalulle. Koiran tulee palautua nopeasti mahdollisesta hämmennyksestä. Koira ei missään vaiheessa saa osoittaa pelkoa tilannetta kohtaan.
- c) Laukaisuvarmuus. Koira kävelee löysällä taluttimella n. 20 m päässä laukaisijasta. Koiran tulee nopeasti toipua hämmennyksestä, eikä se saa osoittaa pelon merkkejä.

Testattavan koiran tulee olla virallisesti rekisteröity ja tunnistusmerkitty, terve, hyväluontoinen ja lonkkakuvattu (alaikäraja on 18 kk). Virallisen lonkkakuvaustuloksen tulee olla A tai B. Koiran tulee olla täyttänyt 20 kuukautta testipäivänä. Testin tulos on virallinen ja koira joko läpäisee tai ei läpäise testiä. Testin voi tuomarin päätöksellä uusia aikaisintaan 6 kk:n kuluttua mikäli koira ei läpäise ensimmäisen testin käsittelyosuutta tai koira ei ole jaksanut suorittaa testiä loppuun asti. Testin voi uusia vain kerran ja toisen testin tulos jää voimaan.

Testiin ei saa osallistua: rakenteellisesti ja/tai tyyppiltään huono koira, sairas koira, kivesvikainen koira, C-, D- tai E-lonkkainen koira tai koira jolle on suoritettu leikkaus jonkin vian tai vamman korjaamiseksi tai peittämiseksi.